

ŠILTNAMIO EFEKTĄ SUKELIANČIŲ DUJŲ EMISIJŲ SAVANORIŠKO MAŽINIMO, IŠVENGIMO IR ANGLIES
KAUPIMO GAMTINĖSE EKOSISTEMOSE PROJEKTINĖS VEIKLOS KOKYBĖS STANDARTAS

Rengė

© Dr. Gintarė Tamašauskaitė-Janickė, 2022

Iniciatyvinė grupė:

© VšĮ „Pelkių atkūrimo ir apsaugos fondas“, 2022

© VšĮ „Myliu mišką“, 2022

*Projekte „[]“ palikti ir alternatyvūs ar papildomi siūlymai, kurių integravimas priklauso nuo suinteresuotų šalių diskusijos rezultatų ir apsisprendimo

2022
Vilnius

Preambulė	3
1. Pagrindas ir paskirtis	3
2. Pagrindinės sąvokos	4
3. Standarto valdysena, įgyvendinimas, taikymo priežiūra	5
4. Taikymo apimtis	5
5. Kokybiniai projektinės veiklos principai	6
6. Minimalūs projektinės veiklos kriterijai	7
7. Baigiamosios nuostatos.....	9

Preambulė

Lietuvos Respublikoje veikiantys žemiau pasirašantys subjektai (toliau – Standarto Šalys),

siekdami sudaryti papildomas galimybes patikimai, skaidriai, atsakingai bei kokybiškai prisidėti prie teigiamo poveikio klimatui, skatinant savanorišką šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) emisijų mažinimą, išvengimą ir absorbciją Lietuvoje;

atsižvelgdami į Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslus, Paryžiaus susitarimą dėl klimato kaitos, Europos klimato teisės aktą, Tarpvyriausybinės klimato kaitos komisijos (IPCC) rekomendacijas, Europos Sąjungos Žaliąjį kursą, ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategiją, Europos Sąjungos miškų strategiją, Europos Sąjungos dirvožemio strategiją, Europos Sąjungos biologinės įvairovės strategijos tikslą pasodinti bent 3 mlrd. papildomų medžių, 18-osios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programines nuostatas dėl daug anglies turinčių ekosistemų (miškų ir šlapžemių) atkūrimo ir tvaraus naudojimo užtikrinimo, valstybinius uždavinius reikšmingai didinti miškingumą Lietuvoje, atstatyti durpžemių hidrologinį režimą, išsaugoti daug anglies turinčias žemes, galimybę reikšmingai didinti anglies absorbcijos potencialą per ŠESD emisijų savanoriško mažinimo, išvengimo ir anglies kaupimo gamtinėse ekosistemose projektinę veiklą;

remdamiesi kitose valstybėse plėtojamos savanoriškos ŠESD emisijų mažinimo, išvengimo ir anglies kaupimo gamtinėse ekosistemose projektinės veiklos pavyzdžiais, paremtais tokiais standartizuotais sisteminio veikimo modeliais kaip *Label Bas Carbone* Prancūzijoje¹, *Moor Futures* Vokietijoje², *Woodland Code*³ ir *Peatland Code*⁴ Jungtinėje Karalystėje;

pripažindami, kad yra būtina sukurti nacionaliniu lygiu veikiančią integruotą, lankstų, skaidrų ir patikimą ŠESD emisijų savanoriško mažinimo, išvengimo ir anglies kaupimo gamtinėse ekosistemose projektinės veiklos modelį, užtikrinantį ilgalaikę siekiamų rezultatų kokybę, nustatantį minimalius reikalavimus anglies dioksido kreditų teikimo sąlygoms, sudarantį realias bei lygiavertes galimybes dalyvauti įmonėms, organizacijoms bei pavieniams asmenims, prisidėti finansiškai prie naujo miško įveisimo, durpynų ekologinių sąlygų pagerinimo (atkūrimo), klimatui palankaus ūkininkavimo miške ir kitos projektinės veiklos, kuria reikšmingai būtų sumažinamas neigiamas ŠESD emisijų poveikis klimatui, įgyvendinimo,

sudaro šį susitarimą dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijų savanoriško mažinimo, išvengimo ir anglies kaupimo gamtinėse ekosistemose projektinės veiklos kokybės standarto (toliau – Standartas).

1. Pagrindas ir paskirtis

---

¹ *Label Bas – Carbone* sistema Prancūzijoje: <https://www.ecologie.gouv.fr/label-bas-carbone?msclid=94b41f9da7c611ecb777e2c4f370d7c1>

² *MoorFutures* sistema Vokietijoje: <https://www.moorfutures.de/>

³ *Woodland Carbon Code* programa Jungtinėje Karalystėje: https://www.woodlandcarboncode.org.uk/images/PDFs/Woodland_Carbon_Code_V2.2_April_2022.pdf

⁴ *Peatland Code* programa Jungtinėje Karalystėje: <https://www.iucn-uk-peatlandprogramme.org/peatland-code-0>

1.1. Standartas nustato kokybinius projekcinės veiklos principus ir minimalius kriterijus dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijų savanoriško mažinimo, išvengimo ir anglies kaupimo gamtinėse ekosistemose projekcinės veiklos kokybės Lietuvoje užtikrinimo.

1.2. Standartu gali naudotis visi norintys savanoriškai sumažinti neigiamą poveikį klimatui. Standartas aktualus įmonėms, organizacijoms, projekcinės veiklos vystytojams ir asmenims, siekiantiems bent iš dalies prisidėti prie ŠESD emisijų mažinimo, išvengimo ir anglies kaupimo gamtinėse ekosistemose, padedant įmonėms bei organizacijoms įgyvendinti jų strateginius tvarumo uždavinius, stiprinti socialinę atsakomybę.

1.3. Standartas yra nuolat tobulinamas, siekiant išlaikyti suderinamumą su tarptautiniu mastu pripažintais šios srities standartais, užtikrinant Standarto atitiktį tarptautinei, Europos Sąjungos bei nacionalinei teisei, taikant atskiras Lietuvai adaptuotas ir patvirtintas metodikas, parengtas pagal Standartą bei pagrįstas vyraujančiais naujausiais mokslinių tyrimų rezultatais, tarpdisciplininio požiūriu bei Standarto Šalių sutarimu.

2. Pagrindinės sąvokos

2.1. **Anglies dioksido ekvivalentas** – metano (CH_4), azoto suboksido (N_2O), hidrofluorangliavandenilių (HFC), perfluorangliavandenilių (PFC), sieros heksafluorido (SF_6), azoto trifluorido (NF_3) dujų kiekis, kuris daro tokį patį poveikį klimato kaitai kaip viena tona anglies dioksido (CO_2).

2.2. **Anglies dioksido kreditas (anglies dioksido kompensacija)** – tai matavimo vienetas, gautas vykdant konkrečią projekcinę veiklą, kurios metu sumažinama, išvengiama arba absorbuojama ŠESD emisijų. Vienas kreditas atitinka išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų 1 metrinę anglies dioksido ekvivalento toną.

2.3. **Anglies dioksido kreditų suteikimas** – tai veikla, kuria anglies dioksido kredito davėjas tiesiogiai ar per tarpininką suteikia anglies dioksido kreditą anglies dioksido gavėjui, pagal Standartą įgyvendinant projekcinę veiklą.

2.4. **Dviguba apskaita** – tai bet kurios formos ar pobūdžio to paties ŠESD emisijų mažinimo, išvengimo ar absorbavimo per anglies dioksido kreditus kiekio įtraukimas į skaičiavimus daugiau nei vieną kartą, siekiant pagrįsti finansinius ar dėl klimato kaitos švelninimo įsipareigojimus.

2.5. **Kokybiniai projekcinės veiklos kriterijai** – tai minimalūs reikalavimai, kuriuos turi atitikti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijų savanoriško mažinimo, išvengimo ir anglies kaupimo gamtinėse ekosistemose projekcinė veikla.

2.6. **Kokybiniai projekcinės veiklos principai** – tai pamatinės nuostatos, padedančios užtikrinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijų savanoriško mažinimo, išvengimo ir anglies kaupimo gamtinėse ekosistemose projekcinės veiklos kokybę.

2.7. **Metodika** – tai Standarto pagrindu ir atsižvelgiant į projekcinės veiklos specifiką parengta ir aprobuota metodinių reikalavimų visuma, apibrėžianti savanoriško naujų miškų įveisimo, pelkių atkūrimo, klimatui palankaus ūkininkavimo miške ar kitos veiklos Lietuvoje įgyvendinimo sąlygas, procesą, sisteminį projekcinės veiklos rengimo, vertinimo, tvirtinimo, realizavimo, ataskaitų, patikros bei stebėsenos mechanizmą. Standarto rėmuose patvirtinta metodika yra neatsiejama Standarto dalis.

2.8. **Projekcinė veikla** – tai bet kuris projektas ar/ir savanoriškai įgyvendinama veikla, kurio(-ia) siekiama ŠESD emisijų savanoriško mažinimo, išvengimo ir anglies kaupimo gamtinėse ekosistemose per naujų miškų įveisimo, pažeistų pelkių ekosistemų ekologinės būklės gerinimo, pasitelkiant hidrologinio režimo atkūrimo ir kitas priemones, klimatui palankaus ūkininkavimo miške ar kitą veiklą Lietuvoje, taikant Standarte įtvirtintus kokybinius principus ir minimalius kriterijus.

2.9. **Standartas** – tai šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijų savanoriško mažinimo, išvengimo ir anglies kaupimo gamtinėse ekosistemose projekcinės veiklos kokybę apibrėžiančių bendrųjų nuostatų, kokybinių principų bei minimalių kriterijų, taikomų savanoriškai papildomai įgyvendinant ŠESD emisijų mažinimo, išvengimo ir kaupimo optimizavimo projekcinę veiklą Lietuvoje, visuma.

2.10. **Standarto dalyvis** – bet kuri suinteresuota šalis (fizinis ar juridinis asmuo), dalyvaujanti kaip anglies dioksido kredito davėjas, anglies dioksido kredito gavėjas ar tarpininkas šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijų savanoriško mažinimo, išvengimo ir anglies kaupimo gamtinėse ekosistemose projektinėje veikloje, paremtoje šiuo Standartu.

2.11. **Standarto Šalis (-ys)** – Lietuvos Respublikoje veikiantis(-ys) subjektas(-ai), prisijungę prie Standarto ir įsipareigoję jo laikytis vykdydami projektinę veiklą.

2.12. **ŠESD emisijos** – tai šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimai į atmosferą.

3. Standarto valdysena, įgyvendinimas, taikymo priežiūra

3.1. Standartą priima, keičia, pripažįsta netekusiu galios Standarto Šalys vadovų susirinkime.

~~3.2.~~ Standarto **Šalių vadovų susirinkimas** yra aukščiausias valdymo organas, kuris sprendžia Standarto turinio, valdymo, finansų, rizikos valdymo, naujų Standarto Šalių priėmimo, atskirų metodikų prijungimo prie Standarto klausimus, taip pat svarsto ir aprobuoja Standarto įgyvendinimo veiklos planą, nustato veiklos vykdymo užtikrinimo sąlygas, tvirtina metines veiklos ataskaitas, aukščiausiu lygiu priima kitus reikalingus sprendimus. Standarto Šalių vadovų susirinkimas šaukiamas pagal poreikius, tačiau ne rečiau negu kartą per metus. Standarto Šalių vadovų susirinkime priimti sprendimai yra teisėti, kai jame dalyvauja ne mažiau kaip du trečdaliai Standarto Šalių vadovų (ar jų deleguotų atstovų) ir sprendimai priimti paprasta balsų dauguma (įskaičiuojant ir iš anksto raštu pateiktus balsus). Standarto Šalių vadovų susirinkimui pirmininkauja rotacijos pagrindu arba bendru sutarimu išrinktas vienas iš dalyvaujančių Standarto Šalių vadovų.

3.3. Pagal standartą bei pagal jį patvirtintomis metodikomis parengtą projektinę dokumentaciją tikrina atitinkamas kompetencijas turinti įstaiga arba ekspertas (-ai). Atlikus patikrą parengiama patikros ataskaita su išvadomis dėl projektinės dokumentacijos atitikimo standartui ir atitinkamai metodikai.

3.4. **Šalių vadovų susirinkimas priežiūros ir stebėsenos komitetas** pagal poreikį peržiūri standartą pasitelkęs nepriklausomus nacionalinius ir/ar tarptautinius vertintojus, vykdo Standarto taikymo vertinimą.

4. Taikymo apimtis

4.1. Standarto ir jį detalizuojančių, papildančių metodikų ir kitų dokumentų nuostatų laikosi suinteresuotos šalys, Standarto Šalių vadovų susirinkimo nustatyta tvarka prisijungusios prie Standarto ir sutinkamai su Standartu vykdančios projektinę veiklą dėl ŠESD emisijų savanoriško mažinimo, išvengimo ir anglies kaupimo gamtinėse ekosistemose, ypač vykdant savanorišką naujų miškų įveisimo, pelkių atkūrimo ir klimatui palankaus ūkininkavimo miške veiklą Lietuvoje.

4.2. Standartas taikomas Lietuvos Respublikos teritorijoje vykdant ŠESD emisijų savanoriško mažinimo, išvengimo ir anglies kaupimo gamtinėse ekosistemose projektinę veiklą. Standarto pagrindu įgyvendinama projektinė veikla nesiejama su Europos Sąjungos apyvartinių taršos leidimų sistema, kitomis privalomomis taršos leidimų ar anglies kaupimo sistemomis.

4.3. Kaip kokybės garantija, Standarte numatyti kokybiniai projektinės veiklos principai ir minimalūs kriterijai. Naujų miškų įveisimo, pelkių atkūrimo, klimatui palankaus ūkininkavimo miške ar kitais atvejais, kai savanoriškai siekiama ŠESD emisijų savanoriško mažinimo, išvengimo ir anglies kaupimo gamtinėse ekosistemose projektinės veiklos, atskirai patvirtinamos šį Standartą integraliai atitinkančios metodikos. Šios metodikos apibrėžia savanoriško naujų miškų įveisimo, pelkių atkūrimo, klimatui palankaus ūkininkavimo miške ar kitos projektinės veiklos Lietuvoje įgyvendinimo sąlygas, procesą, sisteminį projektinės veiklos rengimo, vertinimo, tvirtinimo, realizavimo, ataskaitų, patikros bei stebėsenos mechanizmą ir anglies dioksido kreditų apskaitą.

5. Kokybiniai projektinės veiklos principai

5.1. Siekiant užtikrinti ŠESD emisijų savanoriško mažinimo, išvengimo ir anglies kaupimo gamtinėse ekosistemose projektinės veiklos kokybę bei pagrįstą, patikimą ir teigiamą poveikį klimatui, turi būti laikomasi šių kokybinių projektinės veiklos principų:

5.1.1. **Papildomumo (angl. “Additionality”)**: projektinės veiklos, kuria kuriamas teigiamas poveikis klimatui, įgyvendinimas priklauso iš esmės nuo iš anglies dioksido kreditų suteikimo gautų pajamų naudojimo. Esant jungtiniam finansavimui, kiekvienu atveju atskirai vertinama anglies dioksido kreditų suteikimo reikšmė ir poveikis bendriems rezultatams.

5.1.2. **Išmatuojamumo (angl. “Measurability”)**: projektinėje veikloje pasiektas ŠESD emisijų mažinimas, išvengimas, absorbcija turi būti apskaičiuoti skaidriai ir patikimai.

5.1.3. **Patikrinamumo (angl. „Verifiability”)**: nepriklausoma trečioji šalis ar išorinis vertintojas turi turėti galimybę patikrinti projektinėje veikloje numatytą ŠESD emisijų kiekybinį sumažinimą, išvengimą ar anglies kaupimą, remiantis iš anksto nustatyta vertinimo ir skaičiavimo metodologija, kuri yra metodikų sudedamoji dalis, t. y. metodikose būtina aiškiai aprašyti išmetamųjų teršalų kiekius ir išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo per nurodytą laikotarpį stebėsenos kriterijus, skaičiavimo metodus, projektinės veiklos patikros ir atitikties Standartui mechanizmą bei projektinės veiklos periodinių stebėsenos ataskaitų apie ŠESD emisijų sumažinimą patikros procedūrą, aptarti poveikio dėl papildomų ekosisteminių paslaugų vertinimo klausimus.

5.1.4. **Atsargumo (angl. “Conservativeness”)**: ŠESD emisijų skaičiavimams daro įtaką temperatūra, vietovė ir kitos aplinkybės, todėl priklausomai nuo projektinės veiklos pobūdžio gali būti taikomi įvairūs ŠESD emisijų skaičiavimo metodai, sutinkamai su metodikomis ir pagrįsta atsargumo garantija, kad projektinėje veikloje numatytas ŠESD emisijų sumažinimas, išvengimas ar absorbcija bus tikrai pasiekti.

5.1.5. **Patikimumo (angl. “Reliability”)**: anglies dioksido kreditai turi būti tiksliai ir nedviprasmiškai susiję su konkrečiu savininku, galinčiu panaudoti arba perleisti anglies dioksido kreditu suteiktą išmetamo ŠESD kiekį. Nuosavybės ar turtinių teisių klausimai turi būti aptarti Standarto dalyvių tarpusavio sutartimi, kurios buvimo faktas turi būti viešas. Projektinės veiklos dokumentacija, numatyta metodikose, turi būti išviešinta pasitelkiant tam tikslui sukurtą registrą, viešas duomenų bazines ar kitu būdu, užtikrinant galimybę Standarto dalyviams ar suinteresuotoms šalims patikrinti informaciją apie galiojančius anglies dioksido kreditus, siejamus su konkrečiais žemės sklypais.

5.1.6. **Tvarumo (angl. “Sustainability”)**: bet kuri projektinė veikla, kuria siekiama ŠESD emisijų savanoriško mažinimo, išvengimo ir anglies kaupimo gamtinėse ekosistemose pagal Standartą, turi pagrįstai prisidėti prie socialinių, ekonominių bei gamtos sauginių sąlygų gerinimo, suinteresuotųjų šalių, vietinių bendruomenių įtraukimo, socialinės atsakomybės plėtojimo, lyčių lygybės ir nediskriminavimo nacionaliniuose teisės aktuose numatytais pagrindais garantijų. Tvarumas tuo pačiu reiškia Standarto dalyvių j(si)pareigojimą užkirsti kelią dalyvauti projektinėje veikloje pagal Standartą tokiems dalyviams, kurių veikla ar elgesys prieštarauja Standarto nuostatoms, siekiamiems tikslams, prieštarauja gamtos ir aplinkos apsaugos reguliavimui ar kitaip iš esmės paneigia projektine veikla sukurtą rezultatų poveikį.

5.1.7. **Pastovumo (angl. “Permanence”)**: projektinėje veikloje nurodytas ŠESD emisijų mažinimas, išvengimas ar absorbcija turi būti pastovūs. Konkrečios projektinės veiklos atveju turi būti įvertinta pokyčio ypač ilguoju laikotarpiu rizika (pavyzdžiui, anglies absorbcija naujai įveisto miško atveju, kai sukauptas anglies kiekis gali būti prarastas dėl žmogaus veiklos keičiant žemės paskirtį, kertant medieną arba dėl gamtinių faktorių, tokių kaip miškų gaisrai, stichinės nelaimės, savaiminis medienos atkritimas, kai sukaupta anglis vėl būtų išmetama į atmosferą). Valdant šią riziką, projektinės veiklos sutartyse turi būti numatomi teisiniai apribojimai dėl žemės paskirties keitimo, numatomi veiklos ribojimai bei kompensacijos ekosistemos lygmenyje, užtikrinant anglies dioksido kredito rezervą bei bendrą pozityvų balansą, nustatoma anglies dioksido kreditų neparduodama dalis ar perleidimo draudimas kaip saugiklis arba taikomi kiti papildomi įpareigojimai sutinkamai su atskiromis projektinės veiklos metodikomis.

5.1.8. **Bazinio scenarijaus (angl. "Reference Scenario (Baseline)")**: projektinėje veikloje ir jos dokumentacijoje turi būti aiškiai apibrėžtas laikotarpis, apimantis ŠESD emisijų mažinimo, išvengimo ar absorbcijos skaičiavimus, į kuriuos atsižvelgiama palyginamai vertinant ir nustatant ŠESD emisijų pokytį pagal situaciją nuo projektinės veiklos pradžios.

5.1.9. **Projektinės veiklos laikotarpio numatymo**: projektinėje veikloje turi būti aiškiai nustatytas laikotarpis, kuriam suteikiami anglies dioksido kreditai, prisidedant prie ŠESD emisijų savanoriško mažinimo, išvengimo ir anglies kaupimo gamtinėse ekosistemose. Projektinės veiklos trukmė negali būti ilgesnė už laikotarpį, per kurį ji gali būti laikoma papildoma. Projektinės veiklos laikotarpis, per kurį suteikiami anglies dioksido kreditai, lemia anglies dioksido kreditų apimtį, nes kuo ilgesnis anglies dioksido kreditų suteikimo laikotarpis, tuo paprastai daugiau suteikiama anglies dioksido kreditų.

5.1.10. **Kompensuotų ŠESD emisijų nutekėjimo (angl. "Leakage") rizikos valdymo**: metodikose, projektinėje veikloje, kuria siekiama kokybiško ŠESD emisijų savanoriško mažinimo, išvengimo ir anglies kaupimo gamtinėse ekosistemose, bei jos dokumentacijoje turi būti aptartos numatomos priemonės, padedančios suvaldyti galimą anglies dioksido kreditais kompensuotų ŠESD emisijų praradimą, atsiradusį dėl įvairių aplinkybių, išorinių faktorių, nepriklausančių nuo projektinės veiklos įgyvendinimo.

5.1.11. **Dvigubos apskaitos (angl. "Double Counting") draudimo**: draudžiama bet kurios formos ar pobūdžio to paties ŠESD emisijų mažinimo, išvengimo ar absorbcijos per anglies dioksido kreditus kiekį įtraukti į skaičiavimus daugiau nei vieną kartą, siekiant pagrįsti savanoriškus finansinius ar klimato kaitos švelninimo įsipareigojimus. Remiantis Standartu bei jo pagrindu parengtomis metodikomis dėl projektinės veiklos, visais atvejais turi būti numatyti saugikliai dėl dvigubos apskaitos rizikos valdymo.

6. Minimalūs projektinės veiklos kriterijai

6.1. Sprendžiant, ar konkreti projektinė veikla, kuria siekiama užtikrinti ŠESD emisijų savanoriško mažinimo, išvengimo ir anglies kaupimo gamtinėse ekosistemose, atitinka Standartą, turi būti vertinama projektinės veiklos atitiktis kokybiniais projektinės veiklos principams bei minimaliems projektinės veiklos kriterijams.

6.2. Atsižvelgiant į Standarte įtvirtintus kokybinius projektinės veiklos principus, išskiriami šie **minimalūs projektinės veiklos kriterijai**:

6.2.1. **Standarto pagrindu inicijuojama, kuriama, įgyvendinama projektinė veikla turi būti aiškiai apibrėžta, skaidri, vieša ir patikima**:

6.2.1.1. kai vykdoma projektinė veikla, apimanti anglies dioksido kreditų, gaunamų įveisiant miško ekosistemas, vykdant klimatui palankų ūkininkavimą miške ar atkuriant pažeistų pelkių hidrologinį režimą ar kitą veiklą, suteikimą, turi būti reali galimybė projektinės veiklos įgyvendinimo eigą stebėti aplankant projekto vietovę;

6.2.1.2. kiekvienos projektinės veiklos atveju turi būti aiški ir viešai prieinama dokumentacija, įskaitant informaciją apie projektinės veiklos vykdymo vietovę, nuosavybės teises į žemės sklypą, siejamą su anglies dioksido kreditu, bei žemėnaudą;

6.2.1.3. kiekvienu projektinės veiklos atveju ŠESD emisijų mažinimo bei poveikio dėl papildomų ekosisteminių paslaugų vertinimo klausimai sprendžiami sutinkamai su taikoma metodika;

6.2.1.4. anglies dioksido kreditai turi būti išviešinami atliekant registraciją specialiai tam tikslui įsteigtame registre, siekiant užtikrinti viešumą ir patikimumą prieš trečiuosius asmenis bei išvengiant pakartotino anglies dioksido kreditų panaudojimo.

6.2.2. **Anglies dioksido kreditai, paremti Standarto taikymu kuriamoje projektinėje veikloje, turi būti papildomi bei pagrįsti teigiamu poveikiu klimatui**:

6.2.2.1. pripažįstama, kad visais atvejais savanoriškai sukurti anglies dioksido kreditai yra papildomi, atsiradę pajamų iš anglies dioksido kreditų suteikimo pagrindu;

6.2.2.2. kreditai negali būti traukiami į kitas veikiančias nacionalines privalomas anglies kompensavimo apskaitos sistemas, laikantis prielaidos, kad projektinė veikla vykdoma išimtinai parduotų anglies dioksido kreditų lėšomis.

6.2.3. Anglies dioksido kreditai yra pagrįsti skaidria bei metodiškai patikima apskaita:

6.2.3.1. už projektinės veiklos įgyvendinimą tiesiogiai atsakingas subjektas turi užtikrinti anglies dioksido kreditų apskaitą per projektinės veiklos dokumentaciją, Standarto, projektinės veiklos metodikų taikymą;

6.2.3.2. projektinės veiklos dokumentacijoje, remiantis konservatyviuoju požiūriu, turi būti pateikiamas ŠESD emisijų apskaičiavimas, nurodant tiek įgyvendintus projektinės veiklos veiksmus, rezultatus, tiek be jų iki projektinės veiklos įgyvendinimo ar konkrečios projektinės veiklos vykdymo buvusį bazinį scenarijų, sutinkamai su taikomomis naujų miškų įveisimo, pelkių atkūrimo, klimatui palankaus ūkininkavimo miške ar kitomis metodikomis;

6.2.3.3. projektinės veiklos metodikos turi būti patikimos, išsamios, mokslškai pagrįstos, atitikti Standarte numatytus kokybinius projektinės veiklos principus bei minimalius projektinės veiklos kriterijus.

6.2.4. Standarto pagrindu kuriamoje projektinėje veikloje vertinamos planuojamos ūkinės priemonės bei aplinkybės, kurių negali kontroliuoti už projektinę veiklą atsakingi subjektai (pavyzdžiui, savaiminiai gaisrai, klimatinės stichijos, žemės drebėjimai, gaisrai ir kt.). Jei šie reiškiniai įvyko projekto įgyvendinimo metu, bazinis (pradinis) scenarijus turi būti atnaujintas. Ta pati nuostata dėl atnaujinimo galioja ir klimato kaitos sukeltų ekstremalių meteorologinių reiškinų atvejais.

6.2.5. Būtina atkreipti dėmesį į ŠESD emisijų nutekėjimą dėl galimai pasikeitusių pirminių aplinkybių konkrečios projektinės veiklos rėmuose: rengiant projektinės veiklos dokumentaciją, atliekant skaičiavimus, turi būti atsižvelgiama į tokias pagrindines priežastis, galinčias sukelti ŠESD emisijų praradimus:

6.2.5.1. veiklų perkėlimą (pavyzdžiui, ūkininkas savo veiklą perkelia į kitą teritoriją, sukeldamas didesnę taršą);

6.2.5.2. rinkos pokyčius (pavyzdžiui, dėl pagamintų prekių paklausos rinkoje gali pasikeisti žemės naudojimas už projektinės veiklos teritorijos ribų, o tai gali (iš dalies) panaikinti projektinėje veikloje pasiektą emisijų mažinimą, išvengimą ar anglies kaupimą);

6.2.5.3. ekologines pasekmes (pavyzdžiui, hidrologinio režimo pasikeitimai kaimyninėse ūkininkaujamose teritorijose).

6.2.6. Remiantis Standartu turi būti užtikrinta projektinėje veikloje sukuriamų anglies dioksido kreditų patikros galimybė:

6.2.6.1. per visą projektinės veiklos vykdymo laikotarpį turi būti atliekama išsami stebėseną;

6.2.6.2. Standarto pagrindu kuriamoje projektinėje veikloje dokumentai rengiami teisės aktų nustatyta tvarka;

6.2.6.3. Standarto pagrindu kuriamos projektinės veiklos stebėsenos ataskaitos turi būti įvertintos pasitelkiant nepriklausomus nacionalinius ir/ar tarptautinius vertintojus, sutinkamai su atskiromis metodikomis;

6.2.6.4. visais atvejais dėl projektinės veiklos dokumentacijos tvirtinimo, audito, turi būti užtikrintas šiuos veiksmus atliekančio akredituoto subjekto nešališkumas, nepriklausomumas.

6.2.7. Standarto pagrindu kuriamoje projektinėje veikloje rezultatai turi būti užtikrinti taikant finansinių rizikų valdymo garantiją, kuri detalizuojama projektinės veiklos metodikoje, numatant, kokia anglies dioksido kreditų dalis turi būti laikoma atidėta ir neparduota kaip projektinės veiklos įgyvendinimo saugiklis, atsiradus nenumatytoms aplinkybėms arba kaip bendro kelių projektinės veiklos atvejų rizikos valdymo rezervo dalis.

6.2.8. Standarto pagrindu kuriamoje veikloje turi būti užtikrintas ŠESD emisijų mažinimo pastovumas: projektinėje veikloje akredituotų aplinkosauginių pasiekimų pastovumą turi garantuoti projektinės veiklos dokumentacijoje numatytos tinkamos teisinės, planavimo ir sutartimis nustatytos priemonės, kurios detalizuojamos atskirose metodikose.

6.2.9. **Pagal Standartą projektinėje veikloje sukurti anglies dioksido kreditai turi būti tvarūs, užtikrinti teigiamą poveikį klimatui, netrikdyti kitų ekosistemos paslaugų, nepakenkti biologinei įvairovei bei turi prisidėti prie socialinės atsakomybės:**

6.2.9.1. Standarto pagrindu kuriamoje projektinėje veikloje teigiamam poveikiui klimatui skirti įgyvendinimo veiksmai turi būti aiškiai apibrėžti ir pagrįsti projektinės veiklos dokumentacijoje, daryti teigiamą poveikį kitoms ekosistemos paslaugoms (biologinės įvairovės išsaugojimui ir palaikymui), jų funkcionavimui bei atsparumui;

6.2.9.2. projektinės veiklos dokumentacijoje turi būti pagrįsta, kad socialinės, ekonominės ir ekologinės sąlygos nacionaliniu lygiu nėra ir nebus pablogintos.

7. Baigiamosios nuostatos

7.1. Standartas įsigalioja nuo Standarto Šalių pasirašymo momento jeigu nenurodyta kitaip.

7.2. Iš Standarto taikymo kylantiems ginčams taikoma Lietuvos Respublikos teisė.

Lietuvoje veikiančys subjektai, pritarantys Standartui ir išreiškiantys valią tapti Standarto Šalimis nuo pasirašymo:

1. VšĮ „Pelkių atkūrimo ir apsaugos fondas“, atstovaujama Nerijaus Zableckio, 2022 m. ...
2. VšĮ „Myliu mišką“, atstovaujama... , 2022 m. ...
3. ....